

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Tit. XXII. De Collusione Detegenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

Ecclesia per sortem consuluit Deum, ut alterum è duobus in locum proditoris satrogaret: quamquam postmodum perpetuo edicto & certâ ratione prohibitum sit, ne amplius sorte fiat electio Prelatorum, *cap. Ecclesia vestra h. tit.* sed juxta formam, quæ proponitur in *c. Quia propter 42. sup. De elect.*

3 Sed objectioni responderetur, quodd, quamquam fors indifferenter sese habeat, sortilegium tamen ex usu loquendi semper in malam partem accipitur, nimirum, non pro quocumque usu sortis etiam licite, cujus generis sunt sortes, ut vocant, divinatoriæ vel etiam consultoriæ, si legitimus modus adit & debita reverentia, sed pro usu sortis illicito ac superstitioso, qui vel expresse vel saltem implicite operâ & arte dæmonis committitur. Imò verò cum species malignantis naturæ sæpè inficiat suum genus, quâ ratione privantia dicuntur non ab habitu, sed à parte peiori, sortilegium nunc denotat quemlibet usum diabolicæ superstitionis, cultui latriæ ac religioni repugnantem, sive per illum occultæ rei cognitio quærat, quod est propriè sortilegium, sive superstitiosè aliquod opus seu effectus producat. ¶ Et proinde non solum fors divinatoria hic prohibetur, sed etiam prestigium & magia, augurium & veneficium, incantatio & maleficium, hoc est, non illos solum dicimus esse sortilegos, qui occultam veritatem inquirunt, idque vel pro vocato & adstante dæmone, vel ejus substituto, id est, mortui vel vivi hominis figurâ, quam diabolus oculos perstringendo repræsentat, quique per astrolabium, cribri rotationem, avium garritum, viscerum inspectionem, & id genus alia media illicita, sorta disquirunt, aut futura prædicant, *c. Ex suarum h. tit.* sed etiam qui per phylacteria, sacra verba miscendo barbatis, vel per ligaturas, vel similia media suâ dæmonis inventa, & quæ nec Deus nec natura ad talem finem destinavit, mirum aliquod ad ostentationem faciunt, vel morbos & illicita desideria excitant, vel similes calamitates & miseras, aut etiam è contratio

morbos & miseras arte dæmonis tollunt, *can. Si quis Episcopus xxvi q. 5. can. Admonent & possim ead. q. 7. & q. 5.* Idque vel per pactum læpè cum diabolo, etiam per formam publicæ professionis, initium, vel saltem tacitè, dum quis citra omnem conventionem tali medio utitur, quod scit & scire debet sine dæmonis consensu & operatione talem vim non habere. Quoties enim experitur dæmon, homines, sive per malitiam, sive per simplicem curiositatem, talibus mediis uti, à senimurum traditis, statim adest, opus promovet, & ut augeat sibi que acquirat cultum divinum, cuius est avidissimus, partim per vites naturæ, partim per longam experientiam, quâ multum valet, effectum à ministro suo intentum, si non verè, saltem apparenter producit.

Verumenimverò cum hæc omnia latè expli-centur *causa xxvi q. 1. 2. 4. & 5.* illud castrum subjungemus, quomodo scelus istud puniatur: quod non solum creatori infert contumeliam, honorem ipsius dæmoni attribuendo, sed ut plurimum alia delicta graviora, velut hæresis, Apostasiam, blasphemiam, homicidium, & concubitum nefandum conjuncta habet: ita ut mirum non sit, si crimen hoc mixti fori tam Juxta laicus quàm Ecclesiasticus inflecteretur. Et quidem cum laicus utatur contra sortilegos igne, gladio, & deportatione, *l. 1. l. Nullus l. Multi C. De malis. & mathemat.* Ecclesiasticus interdum penis hæreseos, si illa adfit, utitur, interdum excommunicatione, depositione, & vel in monasterium vel in carcerem detrusione, ciborum penuria, corporis cruciatu, *can. Cùm oportet, can. Contra idolorum & mulis alius xxvi q. 5.* ubi non solum sortilegi reprehenduntur, sed omnes, qui ipsos consulunt, aut opem petunt, qui & ipsi contumeliam inferunt religioni, dum & dæmoni & mediis ab ipso inventis fidem habent: quamquam semper minus severè agatur cum illis, qui per curiosam simplicitatem peccant, sic ut pœna ordinaria vertatur in arbitrariam, *d. cap. Ex suarum h. t.*

IN TIT. XXII. DE COLLUSIONE DETEGENDA.

SUMMARI A.

1. Prævaricatio quid.
2. Pœna hujus collusionis.
3. Colludens in causa beneficii privandus beneficio.

Falsariis quoque & sortilegis affines sunt, qui in judiciis colludunt, quatenus nimirum aliud agunt & aliud simulat, sed præcipuè duas collusionis species Pont. hic redarguit: quarum prior est prævaricatio, propriè à varicibus

buc erurum prae nimio labore intumescens, sic appellata, quando nimirum acculator in iudicio in-
tipe variari, id est transverſim ire, hoc est, cum
reo accusato colludere, ejuſque partes adjuvare,
dissimulando forte suas probationes, vel alia ra-
tione officium deferendo, ut reus absolvacur, ac
iudicium publicum reddatur illusorium, cap. ult.
§. notandum. 1. quaeſt. 3.

1. Poena autem huius collusionis quae primò in-
uric infamiam, l. Si is D. De praevaricatorib. statui-
tur, quòd acculator pro a bitrio iudicis punia-
tur, l. 2. D. eod. uti & Advocatus, si privatim
praevaricetur, & ab utraque parte consistat, seu
tam reo quam actori opem ferat, l. Si patronum
Cod. De advocatis divers. iudicior. reus verò, quan-
vis absolutus fuerit, novo iterum iudicio accusa-

ri possit, d. l. Si patronum. & c. In tantum clamor h. e.
idque contra regulam communem, quae traditur
in cap. De criminib. sup. De accusat. Ut interim non
dicamus, quòd iudex ex officio possit inchoatam
semel accusationem ad exitum deducere, quam-
vis acculator cum reo redierit in gratiam, c. 1. &
2. h. tit. Covarr. lib. 2. Variar. Resolut. c. 10. ubi late
explicat, quibus casibus etiam in iudicio semel
deductum possit iterum tractari.

Posterior verò species sive casus est, quando
duo Ecclesiastici super beneficio per collusionem
sibi inveniunt litem, ut ea ratione per auctoritatem
iudicis vel pensio constituantur, vel mortuo reo
beneficium in actorem transferatur, quod vi-
tium, quia nulli dolus prodesse potest, ita puni-
tur, ut uterque collusor & beneficio & etiam spe
illud unquam obtinendi privetur, d. c. 3. h. t.

IN TIT. XXIII. DE DELICTIS PVERORVM.

SUMMARI A.

1. Septem annis minores non peccant.
2. Nisi malitia suppleat aetatem.

Quòd pueri seu infantes, id est, septem an-
nis minores, utpote rationis usu destituti,
non peccant, & proinde ob commissã non
puniantur, ut nec furiosi, definitum est in l. Infans
D. Ad L. Corn. de sicar. item in l. Divus Marcus D. De
officio Praef. i. Cod. De falsa moneta, & in cap. Referente
vers. Vnd. quoniam hoc est ne quidem poena Canoni-
cã, Clement. Si furiosus De homic. Tales enim quid-
quid videtur, censetur ignorare: & sicut utrum-
que excusat inopia rationis, sic furiosum peculia-
riter mentis exilium & fati infelicitas.

1. Unde hæc decisio patitur exceptionem, si ma-
litia suppleat aetatem, id est, industria, nempe si

pueros contingat esse doli capaces, quod ex signis
& iudicis prudentia iudicis maturè colligere
debet. Nam, ut ait Pont. in cap. 1. h. tit. quamvis
illa ætas propter impotentiam à vitio carnis sit
aliena, multis tamen aliis delictis, velut menda-
cio, furto homicidio potest esse obnoxia. Ideo &
Jurisconsult. impuberem tunc demùm posse fur-
rum committere asserit, si doli sit capax, in l. Im-
puberem 23. D. De furt. Solus enim dolus seu dolosa
voluntas dat locum delicto & supplicio: quamvis
interim eo casu pueri & puberes doli capaces non
tam severè puniantur, d. cap. 1. h. tit. eoque minùs,
quòd etiam puberes sed minores, juxta l. Anki-
lum §. in delictis D. De minorib. si delinquant, minùs
puniantur, ut nimirum servetur proportio inter
dolum & supplicium, prout dolus magis fuerit
intensus vel remissus.

IN TIT. XXIV. DE CLERICO VENATORE.

SUMMARI A.

1. Venatio Clericis cur sit interdicta.
2. Poena Clericis venatoribus qua & quando imponenda.

Prædicta vitia laicis & Clerico fuerunt com-
munia: nunc quòd in laicis non perinde est
vitiosum, Clerico interdicitur, ne canes & ac-
cipitres ad venandum alant. Quamvis enim ve-

natio actus sit indifferens, magnum tamen pieta-
tis est avocamentum, & nimis lubrica, quam ut
Clero conveniat, qui Senatam Ecclesiæ repræ-
sentat. † Ac proinde si hac voluptate agitetur
sive Episcopus, sive inferior Ecclesiasticus, sal-
tem ad tempus ab omni officio suspenditur, cap. 1.
& 2. h. tit. si tamen sapiùs in hac voluptate de-
tentus fuerit, quasi Clericis hoc vitio verti non
debeat, si non solum necessitatis gratiã, ut victum